
Sant Joan i els Elois de Prats de Lluçanès

De mitjans del segle XIX a mitjans del segle XX

Annex 2

CANÇONS I MELODIES DE SANT JOAN, DELS TRAGINERS, DEL CONTRAPÀS I

El repicar de Prats de Lluçanès

Francesc Xavier Cortada i Jordà

Prats de Lluçanès, juny de 2022

Índex

PRESENTACIÓ

Cançons de la nit de Sant Joan

<i>Demà és festa</i>	4
<i>El Jan Petit</i>	5
<i>Els aranyons</i>	6

Cançons que es canten o fan referència a la diada de Sant Joan

<i>El matí de sant Joan, gran sorteig se'n fa en plaça</i>	7
<i>Matí de Sant Joan</i>	8
<i>El dia de Sant Joan, el sorteig surt en plaça</i>	9
<i>Els fadrins de Prats</i>	10
<i>El dia de Sant Joan</i>	11
<i>El dia de sant Joan (final variant)</i>	11
<i>I la nit de Sant Joan</i>	12
<i>Ai ballades malvades, que mal haveu causat</i>	13
<i>Ara ve sant Joan o La dama captiva</i>	14
<i>El matí de Sant Joan o La dama captiva (sense tonada)</i>	15
<i>Present de boda. Les tres ninetes de la Vall Corbera</i>	16

Cançons de traginers

<i>Els traginers de la sal</i>	17
<i>Cançó dels traginers</i>	18
<i>Els traginers</i>	19
<i>El Ton renegaire</i>	20
<i>Cançó dels traginers</i>	21
<i>Xiulades dels traginers del Lluçanès</i>	22
Tonada que xiulaven els traginers de l'Empordà per menar muls	
Tonada d'abeurar els muls que xiulaven els traginers empordanesos	

Partitures del ball del Contrapàs

Contrapàs de Borrassers, que ens parla dels passos del ball (s. XVIII)	23
Contrapàs de Prats de Lluçanès (s. XIX)	25
Contrapunt de la sardana del Contrapàs, d'abans del 1880	27
Contrapunt de la sardana del Contrapàs (1880)	27
Contrapàs de Prats de Lluçanès, anys 1930	28
Tres partitures del Contrapunt i una Sardana, anys 1930	29
Contrapàs dels traginers i Contrapàs del poble (1954)	30

Un repic de campanes

El repicar de Prats de Lluçanès	31
Notes	32

CANÇONS I MELODIES DE SANT JOAN, DELS TRAGINERS, DEL CONTRAPÀS I *El repicar de Prats de Lluçanès*

Presentació

Atès que les narracions que anem documentant abasten el període que va de mitjans del segle XIX fins a mitjans del segle XX, per fer aquest recull ens hem basat en la documentació aplegada per aquells autors que parlen del folklore i de les cançons i melodies del Lluçanès de tota aquesta època. Sobretot de Josep M. Vilarmau, Joan Amades, Joan Tomàs i Joaquim Pecanins. Al seu costat hi ha altres autors com Joan Piniella o el seu fill Manel Piniella o bé Antoni Griera i tants d'altres que també ens parlen de costums i festes populars de casa nostra, però amb poca incidència en els aspectes musicals.

Hem escollit aquelles cançons que es cantaven per la vigília i la nit de sant Joan, sobretot a l'entorn de les fogueres i per la mainada. Després les que es cantaven pel matí i el dia de Sant Joan. D'aquestes n'hi ha alguna que té diverses versions, com *La dama captiva*, en aquest cas hem seleccionat la lletra d'aquelles que no estan publicades en el llibre *Folklore del Lluçanès* i que es troben en forma d'esborranys a l'Arxiu Vilarmau, algunes sense partitura. Al seu costat, n'hi hem afegit alguna altra, que pot servir per donar a conèixer altres lletres ben boniques, com per exemple la cançó *Fadrins de Prats*, de Joaquim Pecanins, pel fet que alguna cançó dedicada a Sant Joan també parla de fadrins, donzelles i criades.

A part de les cançons que tracten la diada de Sant Joan, atès que en algunes poblacions com Santa Eulàlia de Puig-oriol o Prats de Lluçanès també se celebrava la festa dels Elois, anotem aquelles cançons i melodies que estan a l'entorn del món dels traginers i que festejaven l'endemà de Sant Joan. Finalment, posem de forma cronològica les explicacions i partitures al·lusives al ball del Contrapàs que durant molts anys era ballat pels mateixos traginers.

Per acabar voldríem que el sentit d'aquest petit recull servís també per homenatjar a totes aquells persones cantaires, que van esdevenir els autèntics protagonistes, ja que sense elles totes aquestes lletres i melodies no formarien part del nostre patrimoni col·lectiu. Segurament que avui hi ha moltes persones i grups que tracten de salvaguardar aquest vell tresor, però nosaltres aquí només volem oferir un tast de tot el que hem cregut més adient de donar a conèixer. Esperem que més endavant, entre tots, puguem anar-lo ampliant i així, de la mateixa manera que alguna cançó l'hem trobat en el silenci d'algun vell arxiu parroquial, tinguem l'oportunitat de descobrir noves lletres i melodies i rescatar-les de l'oblit.

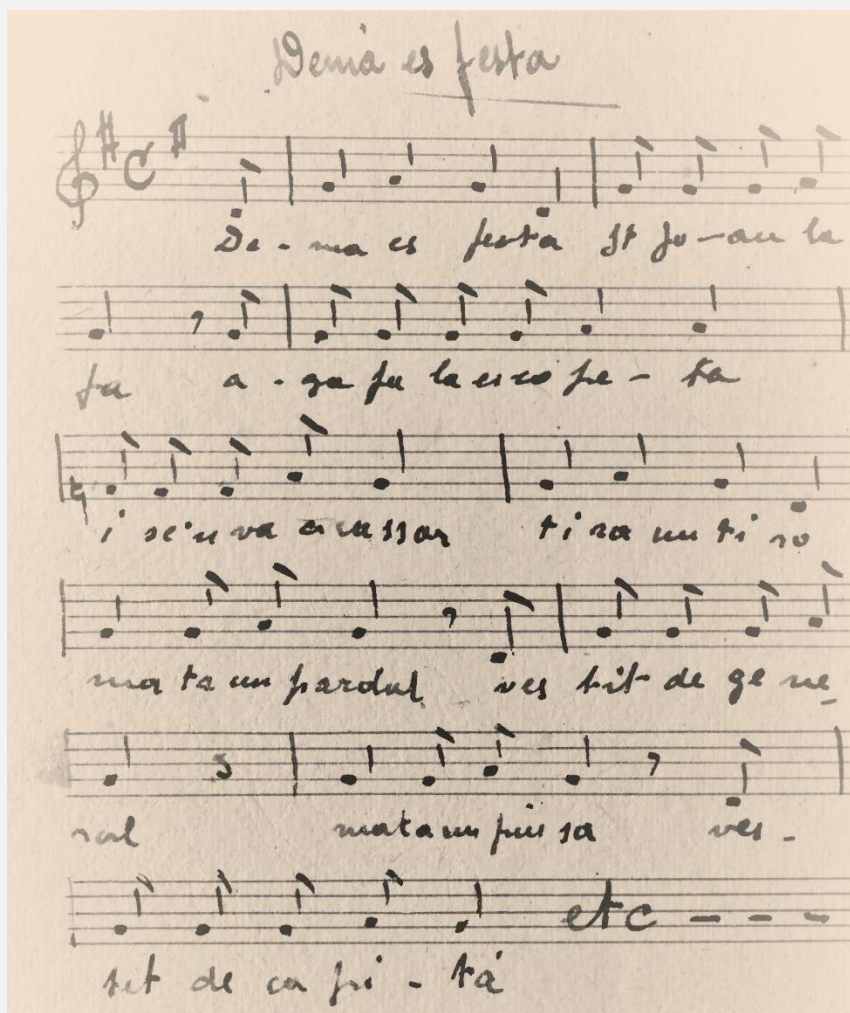
Finalment, volem donar les gràcies a Jordi Bruch i Franch, per la interpretació de *El repicar de Prats de Lluçanès* i a Arnau Cirera i Domènech per les tres peces del *Contrapàs* i *Contrapunt de sardana* de les partitures recollides al segle XIX, que també trobareu en àudio en aquestes pàgines.

CANÇONS DE LA NIT DE SANT JOAN

Demà és festa

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, 1.2.66, c. 415 cp. 11, s. 5, ft. 40).

No posa de qui la va recollir.

Demà és festa / Sant Joan la fa,
agafa l'escopeta / i se'n va a caçar.
Tira un tiro / mata un pardal, / vestit de general,
mata un pinsà / vestit de capità.

És una cançó que es troba a tot el domini de la llengua amb diverses variants. Segons Josep Crivillé a *Música Tradicional Catalana – Infants* (1981) explica “que la mainada l’acostumava a cantar pels carrers a la vigília d’una festa assenyalada.” Altres variants, en lloc de Sant Joan es fa servir Sant Josep. A casa nostra també es cantava “Demà és festa / de l’aresta / Sant Josep la fa / agafa l’escopeta / i se’n va a caçar...”

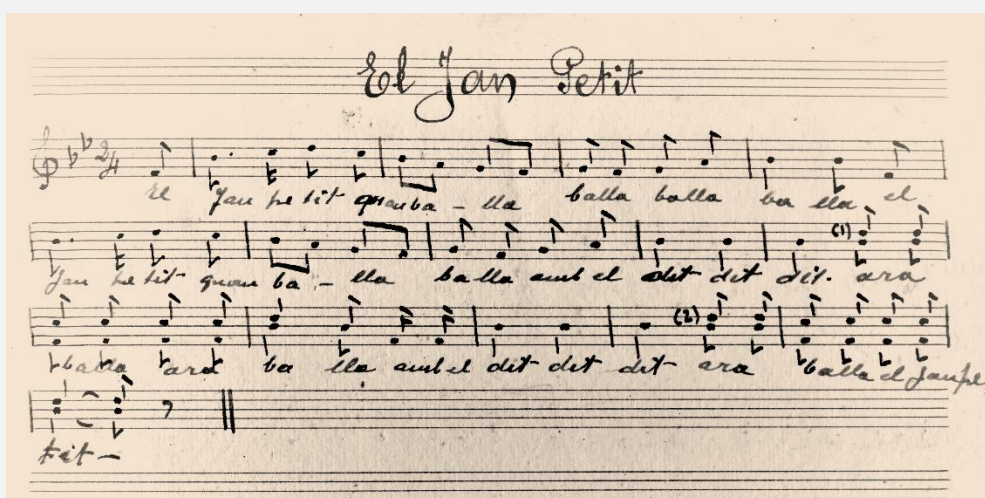
El Jan Petit

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, 1.2.66, cx. 415 cp. 11, s. 5, ft. 40).

No posa de qui la va recollir, potser la va veure cantar i ballar ell mateix.

Vilarmau explica que “Per St. Isidre, St. Joan i St. Pere, a Olost de Lluçanès, a cada carrer es fan focs amb llenya i trastos vells que donen les cases. Al voltant d’ells s’hi ballen Els Aranyons i El Jan Petit.” (DGCPA, c. 420, s. 3).

En un altre document, com a *borrador*, ens diu “St. Isidre, Sant Joan, Sant Pere. Es fa una foguera a la plaça a l’entorn de quina la mainada hi balla el Jan petit i Els Aranyons”.

Vilarmau explica que es balla fent rodona:

El Jan Petit quan balla
balla, balla, balla.
El Jan Petit quan balla
balla amb el dit. (S’aixeca el dit i es para la dansa.)

Amb el dit, dit, dit
ara balla, ara balla
amb el dit, dit, dit
ara balla el Jan Petit. (Es reprèn la dansa.)

Aquesta cançó l’hem d’emmarcar dins l’àmbit de les danses populars infantils. A més del “dit”, es pot escenificar amb el colze, front, nas, ulls, boca, etc... Tanmateix, aquesta dansa, lluny d’anar acompanyada d’una lletra innocent, el seu significat ens duu a una història de tortura¹.

Notes de Josep M. Vilarmau anotades a la partitura.

“A Olost de Lluçanès es balla aquest ball a l’entorn del foc de Sant Isidre.

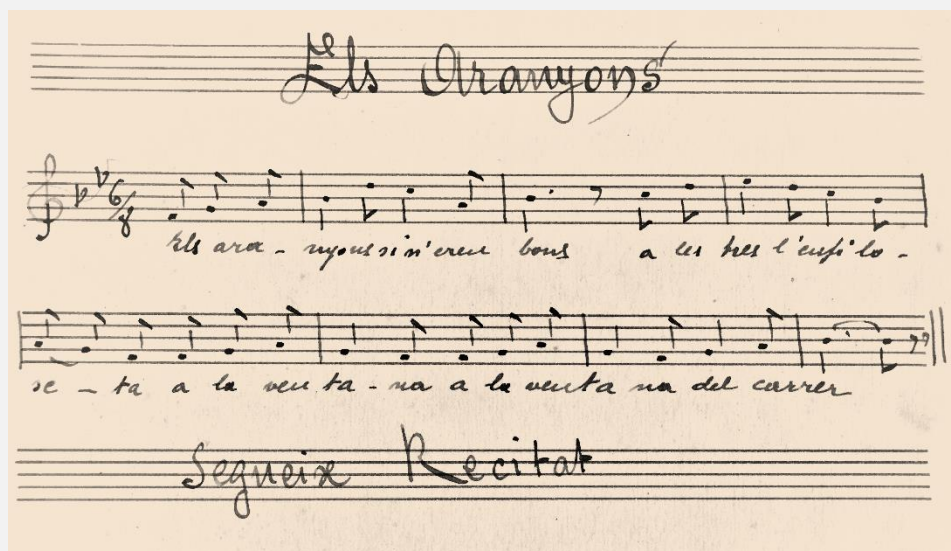
(1) i (2) “Les dues notes no són parts per ésser cantades a dues veus, sinó que són variants trobades.”

Els aranyons

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, 1.2.65, c. 415, cp. 11, s. 5, ft. 39).

No posa de qui la va recollir, potser la va veure cantar i ballar ell mateix.

Com ja hem dit a la cançó *El Jan Petit*, Vilarmau explica que a Olost, i potser a altres poblacions del Lluçanès, es cantava la cançó *Els aranyons* a l'entorn de les fogueres dels dies més assenyalats del calendari popular.

Vilarmau explica que es balla fent rodona i caminant:

Els aranyons si n'eren bons
a les tres l'enfiloseta²
a la ventana, a la ventana
a la ventana del carrer.

Recitat:	Un pué ³	(Avançar el peu)
	Otro pué.	(Avançar l'altre peu)
	Genollé	(Agenollar-se)
	Culé	(Asseure's)
	Esquené	(Cop d'esquena)

La dansa consta de dues parts. La primera convida la gent a la dansa, agafats de les mans. La segona s'escenifica el text cantat o recitat i es pica a terra amb la part del cos que s'hagi anomenat. A continuació es torna a cantar l'estrofa i així va seguint la dansa.

Aquesta dansa es troba inclosa a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, recollida per Joan Tomàs, que especificava que es tracta d'una de les 218 cançons que Josep Casals Cirera, l'*Hereu Mill*, de Sant Julià de Cerdanyola, va cantar-li en les entrevistes que li va fer entre 1926 i 1927 a la casa de la Caritat de Barcelona.

CANÇONS QUE ES CANTEN O FAN REFERÈNCIA A LA DIADA DE SANT JOAN

El matí de sant Joan, gran sorteig se'n fa en plaça

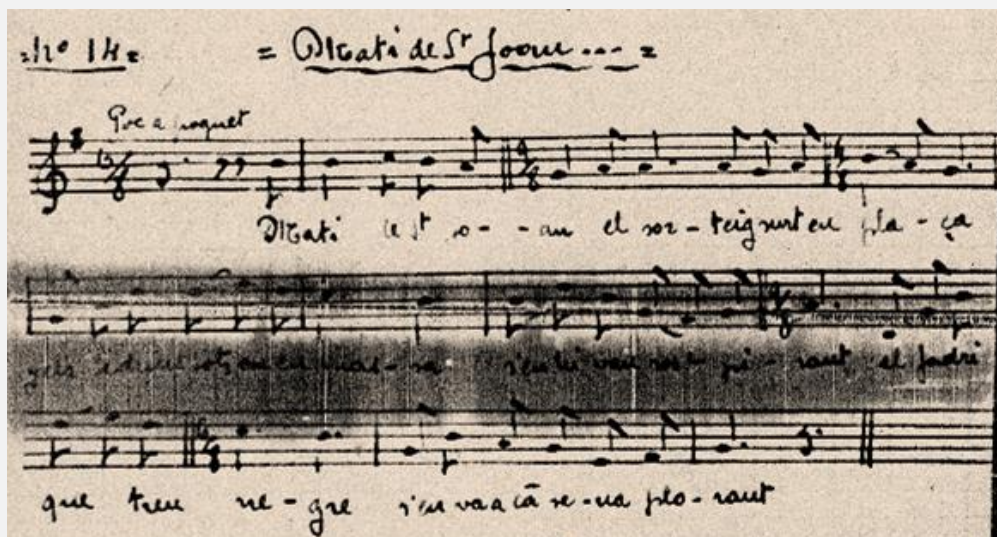
Recollida per Josep M. Vilarmau. (DGCPA, Cançons populars nº 1 - 1.1.1.149, c. 418, s. 2).

Cançó cantada pel Peuplà.

El matí de Sant Joan / gran sorteig se'n fa en plaça,
i els fadrins tots en massa / se n'hi van sospirant,
i el fadrí que treu negre / se'n va a casa plorant.
- Ai pare bé ho sabeu / que tinc d'anar a la guerra,
valga'm Déu quina pena / quin desconsol tant gran,
d'haver d'anar a la guerra / a servir el rei vuit anys.
Me'n vaig a *despedir* / del pare i de la mare,
de germanes i germans / de *mia* amor també
ditxós serà aquell dia / que sola la trobaré.
Em treuen de Llansà, / em fan anar dret a Piera
seguirem carretera / de *Vich* a Mataró
seguirem les *Castilles* / Valencia i Aragó.
Set anys fa que vaig pel món / sens deixar mai les armes.
Mai só conegut l'amor / fins ara que l'he *encontrada*.
- Bon amor vols conversar / - Un xiquet ara que ens vaga
- Potser no em coneixeràs / quan tornaré de campanya
portaré galó al barret / i el bastó *capsat* de plata
i un altre senyal et *vui* dir / del cavall que meno ara
un cavall roig estelat / amb les quatre potes blanques.
Tenim aquestes raons / veuen venir un plec de cartes
cartes són de general / que van de França a l'Espanya
que se'n van cap a *Lion* / a contendir amb els contraris.

Matí de sant Joan

Recollida per Josep M. Vilarmau (Obra del Cançoner Popular de Catalunya, núm. 140).
No posa de qui la va recollir.

Matí de Sant Joan
el sorteig surt a la plaça
els fadrins tots en massa
se n'hi van sospirant.

El fadrí que treu la negre
se'n va a ca seva plorant.
- Ai pare bé ho sabeu
que tinc d'anar a la guerra.

Valga'm Déu quina pena
quin desconsol tant gran
d'haver d'anar a la guerra
a servir al rei vuit anys.

I em vaig a despedir
del pare i de la mare
de les meves germanes
la mia amor també.

Hai que ditxós el dia
que jo l'encontraré.
Partirem de Llança
anirem dret a Figueres.

Seguirem carreteres
que van a Mataró
seguirem les Castilles
València i Aragó.

El dia de sant Joan, el sorteig surt en plaça

Recollida per Josep M. Vilarmau. (DGCPA, Cançons populars nº 3-1.1.1.150, c. 418, s.3).
No posa de qui la va recollir.

El dia de Sant Joan / el sorteig surt en plaça
els fadrins tots en massa / se n'hi van tots sospirant
el fadrí que en treu negre / se'n va a casa plorant.
- Prou que ho sabeu vos pare / que som sortit soldat
tinc d'anar-ne a la guerra / a servir el rei vuit anys.
Quan vàrem ser mar enllà / endarrere ens giràvem
Montjuic encara es veu / i encara som prop de casa. (som soldats)
Quan ne fórem més enllà / endarrere ens giràvem
Montjuic n'havem perdut / no es veu sinó cel i aigua.
Donarem menjar als peixets / sentirem bronzir les bales
i *allavores* pensarem / amb els pares i les mares.
Si d'aquesta podem sortir / farem dir misses cantades
i els que no tinguem diners / ja vindrem a visitar-la
els casats amb les mullers / els fadrins amb les criades.

Les tres últimes cançons parlen del costum que hi havia hagut de fer el sorteig dels quintos per part de les autoritats entre els joves de la població i durant una època tenien lloc pel matí de Sant Joan. Els quintos eren els soldats que anaven a servir la milícia o l'exèrcit. El nom prové ja del regnat de Joan II de Castella (1406-1454), segons el qual un de cada cinc homes (un quinto) havia de servir en l'exèrcit. Felip V va reprendre aquest costum l'any 1705. Aleshores algunes famílies se'n podien deslliurar pagant fortes sumes de diners, fins que la llei Canalejas-Luque (1911-1912) va universalitzar el servei militar.

Els fadrins de Prats

Recollida per Joaquim Pecanins i publicada al Butlletí de l'Orfeó Català⁴ l'any 1915.
No posa de qui la va recollir.

ELS FADRINS DE PRATS

No gaire viu

A la Ro-vi-ra del Grau si n'hi hau-na gran rou - ro - da:
quan ne ve lo mes de maig, tot són flors i vi - o - lo - tes.
Vo-raa - munt i vo-raa - vall de la vall de la Ga-bar - re - sa.

A la Rovira del Grau
si n'hi ha una gran roureda:
quan ne ve lo mes de maig,
tot són flors i violetes.

*Vora amunt i vora avall
de la vall de la Gabarresa.*

An a la font del Xambó
hi ha una aigua molt fresqueta:
els fadrins de Prats hi van
i també algunes donzelles.

En sent un xic més avall
n'hi ha un torrent que hi renten,
i el gloriós Sant Sebastià
que'ns guardi de pestilència.

N'hi ha un *ermitanet*
que'n fa molta penitència:
cada dissabte va a Prats
a omplir la botelleta.

A Sant Andreu gloriós,
el pobret d'aquesta terra,
l'anirem a visitar
a l'antiga capelleta.

Anem un xic més avall:
n'hi ha Santa Llúcia beneita,
que *si'ns* hi encomanem
nos farà la vista alegre.

Santa *Eularia* n'hi ha un rector
que'ns donarà bon exemple.
A Sant Nazari gloriós
molts n'hi ha que li fan censos.

A la Tria ens en *irem*,
que hi ha Santa *Madalena*:
pujarem voreta amunt,
vora amunt la torrentera.

Trobarem la Bona-sort,
que Bona-sort s'anomena.
Hi ha l'horta de Xunet,
que n'apar una bellesa.

La costa del Molí Nou
és una costa molt dreta:
quan serem al *cap-damunt*
passarà una gran fresqueta.

El gloriós Sant Marçal
és a baix d'una gran serra.
Sant Pere és a prop del Grau,
venerat en sa capella.

Aquesta volta fan tots
els fadrins amb les donzelles:
no ho puc fer jo, trist de mi,
que la tinc en altra terra.

El dia de sant Joan

Recollida per Josep M. Vilarmau. (DGCPA, Cançons populars nº 1-1.1.1.149, c. 418, s. 2).
Cançó cantada per Maria Antich Noguera, de 31 anys, 1941.

El dia de Sant Joan / gran quimera jo passava
els amics m'estan dient / - Joan perquè no t'alegres.
Com me puc alegrar jo / si han casada l'amor meva
l'han casada lluny d'aquí / perquè els meus ulls no la *vegen*
l'han casada a Sant Martí / que per mi n'és un desterro
quan se l'en varen portar / pel meu carrer passava ella
de tristor plorava jo / d'alegria plorava ella.
Lo que m'aconsolava a mi / que d'ella en tinc una *prenda*
i ella en té un anell d'or / de les tres pedretes verdes
i jo tinc d'ella un mocador / brodat de seda vermella
que al mig n'hi ha un campanar / i a cada part una estrella
que fan cara a tots els vents / com *aixís* fan les donzelles.
Els diem si es volen casar / i us diran no pas encara
els ho tornarem a dir / i us diran jo en fos *tomada*.

El dia de sant Joan (final variant)

Recollida per Josep M. Vilarmau. (DGCPA, Cançons populars nº 3-1.1.1.150, c.418, s. 3).
No posa de qui la va recollir.

El que m'aconsola a mi / que tinc una *prenda* seva
en tinc un mocador blanc / brodat en seda vermella
al mig n'hi ha un campanar / i a cada bec una estrella
girades de cara al vent / en pau com les donzelles
que són com els rovellons / collits el mes de setembre
que bonics són el matí / que dolents ja en són el vespre.

I la nit de sant Joan

Tot i que el títol ens transporta a la nit de Sant Joan, l'hem posada aquí perquè té a veure amb l'anterior cançó *El dia de Sant Joan*, cantada per Maria Antich i Noguera i també amb la segona cançó amb final variant. La seva lletra l'hem trobat fent l'inventari de l'Arxiu Parroquial de Prats de Lluçanès, escrita a màquina i amb l'anotació manuscrita de "Cançó popular". Quantes cançons i melodies deuen estar en somort en el silenci d'aquests arxius? Algun dia s'haurien de rescatar de l'oblit i donar-les a conèixer.

I LA NIT DE SANT JOAN
n'és una nit molt alegre
els companys m'estan dient:
- Joan, com és que no t'alegres?

- Com voleu que m'alegri jo?
m'han casada l'amor meva.
L'han casada lluny de mi
perquè els meus ulls no la vegin.

L'han casada lluny de mi,
Sant Martí de Riudeperes.
I el dia que es va casar
pel meu carrer passava ella.

Ella em diu: -Déu vos guard, Joan.
Jo li dic: - *Adiós* Teresa.
Ella se'm posa a plorar,
jo en plorava molt més que ella.

Jo en plorava de tristor,
d'alegria en plorava ella.
Lo que *m'aconsola* a mi,
una *prenda* que en tinc d'ella.

D'ella tinc un mocador
brodat de seda vermella.
I ella en té un anell d'or
de les nou pedres vermelles.

I al mig hi ha un campanar
cada costat una estrella,
i al mig d'aquest campanar
si n'hi ha una bandereta,

que en fa cara a tots els vents,
així ho fan les ninetes
quan els parlen de casar
ja en tenen les cartes fermes.

Fan igual que els moixernons
collits al mes de setembre,
que collits al dematí
ja són ben corcats al vespre.

Tornada: *No hi ha lliri sense flor
ni rosa sense poncella,
ni nineta sens galant,
ni barco sense bandera.*

Ai ballades malvades, que mal haveu causat

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, Cançons populars nº 3 -1.1.1.150 c. 418, s. 3).
Aquesta cançó la recollim pel fet curiós que en el vers catorze es parla d'un contrapàs.
No posa de qui la va recollir.

Ai ballades malvades / que mal haveu causat
i a Sant Joan Bautista / l'en heu *martaritzat*
fins el cap li llevaren / aquells ministres cruels
per causa d'Herodies / balladors infernals.
Be haureu vist vegades / que per un sol ballet
han armat les pistoles / punyals i ganivets.
I aquells renecs i res / per un sol contrapàs
entenre que tal *bullà* / la manté Satanàs.
N'han fet una enramada / d'un cap sense cervell
de mocadors i cintes / i tafetans vermells
i *rets* de fina seda / per fer més vanitat
han gastat les monedes / que molt temps han guanyat.
Una veia mundana / amb son enteniment
els va dir "alegreu-vos ninetes / que ara ve el vostre temps
en els balls de la plaça / que si vagi amb bon fi
de res no si perilla / mireu que ho se per mi".
Respon una donzella / -Vos no teniu raó
que a *n'el* ball de la plaça / no s'hi va amb cap fi bo.
Dels perills que hi tinguéreu / vos en el temps passat
com ja sou un poc vella/ se us han *olvidat*.
Vos sou vella caduca / *luego* morireu
dintre la sepultura / veig que hi teniu un peu.
No obstant seguiu encara / del món les vanitats,
sens tractar d'esmenar-vos / dels vicis i pecats.

Ara ve sant Joan o La dama captiva

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, Cançons populars nº 3-1.1.1.150, c. 418, s. 3).
No posa de qui la va recollir.

Ara ve Sant Joan / Sant Joan de Salesia?
fan festa los *cristianos* / i els moros de moreria.
N'han *cautivat* una dama / la més *linda* del món sia
l'han presentada a la reina / la reina de moreria.
- Déu la guard la *linda* reina / aquí *tiene* una *cautiva*
- Torna-la moro traïdor / torna-la d'on l'has *traida*
que ella fora la reina / i jo seria la *cautiva*.
De set criades que hi ha / respon la més atrevida.
- *Dongue-li* feina senyora / *dongue-li* feina per viure,
que li faci rentar els *panyos* / allí vora la marina.
Un dia rentant els *panyos* / mirant el sol d'on eixia,
en veu venir un *caballero* / de la banda de *Castilla*.
- Déu la guard la *linda* mora / - Cavaller benvingut *sig*a.
Amb les *riendas* del cavallo / *cristiano* pareixia.
- No sóc mora *caballeru* / sóc cristiana *cautiva*,
los moros me *cautivaron* / una matinada *fria*,
estava collint violes / amb un jardí que tenia.
- Vol venir la *linda* dama / vol venir la viola *mia*.
- No pel cert lo *caballeru* / d'aquests *panyos* que en faria.
- Els quins ne són coberts d'or / el meu cavall els duria
i els quins són coberts de plata / tireu-los a la marina.
- No pel cert el *caballeru* / jo fiada no hi seria.
- Tant fiada hi seràs tu / com una germana *mia*.
En posa la mà a l'*espada* / dient que li prometia.
Caminaren dotze llegües / cap paraula no es *desian*
i al cap de les dotze llegües / el dimoni el vencia.
- *Arrera, arrera caballeru* / saps lo que m'ets *prometida*
posant-ne la mà a l'*espada* / dient que fiada hi seria.
En sent per un camí enllà / sent les campanes d'Oliva
- Ai precioses campanes / set anys que no us he sentides.
- Que sou d'Oliva senyora? / - D'Oliva *soy* per servir-lo.
- Sóc filla de Don Joan / també de *Doña* Maria.
- Si això era veritat / serieu germana *mia*.
- Això n'és tant veritat / com el sol que ens *enllumina*
- Ai mare la meva mare / aquí us torno una filla.
- Si això era veritat / cent escuts te'n donaria,
i si poncella la tornes / altres tants jo te'n daria.
- Poncella en sóc mi mare / com el dia que naixia.

El matí de sant Joan o La dama captiva (sense tonada)

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, Cançons populars nº 1 -1.1.1.149 c. 418, s. 2).

Cançó cantada per Esmarats.

El matí de Sant Joan / matí de molta alegria
fan festa los cristians / i els moros de moreria.
Han anat a robar una dama / la més *linda* de *Castilla*
i han anat a presentar-la / a la reina de Moreria.
- Déu lo guard la *linda* reina / aquí tindrà una captiva.
- Torneu-la d'allà on l'heu traida / que el rei s'enamoraria
ella en seria princesa / i jo en seria captiva.
- De cent criades que té / *almenos* li des un ofici.
- Quin ofici li darem / que ella n'hi pugui viure.
- La farem anar a rentar *panyos* / a la vora de Marina.
- Amb els aires de la mar / els *lindos* colors perdria.
- Amb els aires de la mar / encara millor els tindria.
Un dilluns al dematí / mirant el sol d'on sortia
veu venir a un cavaller / tot semblant que el coneixia
quan ell ha estat allà / d'enlloc le ha *conocido*
- Déu lo guard la *linda* dama / vol venir amb ma companyia.
- Com hi vindria jo / si salvada no hi seria
- Hi seria tant salvada / com el sol *que'ns* il·lumina.
- Ara n'estava pensant / d'aquets *panyos* que en faria.
- Els quins són *brodados* d'or / els posaria a la *silla*
i els quins no són brodats d'or / els tiraria a marina.
- A on vol anar a cavall / a la grapa o a la *silla*
on se *vulga* iria jo / allà on bé a vostè li vinga.
Fan cent llegües de camí / cap paraula no es *deciren*
i al cap de *doscentes* llegües / la dama se'n posa a riure.
- De que se *risc* la dama / de que està tan *arrisida*
si se *risc* del *xivall* / o la *silla* mal guarnida.
- Que me *riso* del *terreno* / semblant-me que el coneixia.
- Em diria *linda* dama / de quins pares fóreu filla.
- Sóc filla del Don Joan / i també de Doña Maria
i un germà que jo tinc / és Don Josep de Castilla.
- Si això fos veritat / seríem germans Maria.
- Això és tant veritat / com el sol que ens il·lumina.

En el llibre *Folklore del Lluçanès*, de Josep M. Vilarmau, hi ha sis cançons amb el títol *La dama captiva*, amb diferents variants, recollides per l'autor i cantades per Ramon Serra Carbonell, de Santa Maria de Merlès; Concepció Rovira Bosch, d'Olost; Margarida Coll Sistacs, de Sant Boi de Lluçanès; Rosa Riera Argemí, de La Torre d'Oristà; Carme Ginestà Capdevila, d'Oristà i Margarida Puigcorbè Pujol, de Santa Eulàlia de Puig-oriol que fan referència a la mateixa cançó. En aquest recull hi hem posat les dues que hem trobat en forma d'esborranys a l'arxiu Vilarmau i que creiem que no han estat publicades.

Present de boda. Les tres ninetes de la Vall Corbera

Recollida per Josep M. Vilarmau, dins el llibre *Folklore del Lluçanès* (pàg. 179).

Cantada per Conxita Casanova Serra, de Santa Maria de Merlès.

La lletra ens explica que un galant ofereix un regal a la seva donzella, una cinteta blava, que només la pot dur tres vegades l'any: "per Pasqua i Cinquagesma i l'altre per Sant Joan".

89. Present de boda
Les tres ninetes de la Vall Corbera

Conxita Casanova Serra
Santa Maria de Merlès

$\text{♩} = 80$
Moderat

Si n'hi ha - vi - a tres ni - ne - tes de la vi - la
són, de la Vall Cor - be - ra, to - tes sei - en en un
(7)
banc — de la vi - la són, de la vi - la gran.

Si n'hi havia tres ninetes / de la vila són, de la Vall Corbera
totes seien en un banc / de la vila són, de la vila gran.
Totes tres s'enraonaven: / - Nostres galants, quan vindran?
Ja en respon la més petita: / - El meu no en trigarà un any.
Ja en respon la mitjancera: / - El meu no trigarà tant.
La més gran surt en *ventana*, / ja l'en veu que va arribant
amb un cavall roig que en mena / i dos criats al davant.
Ja li baixa una cadira / per baixar-ne del cavall:
- Què porteu de llunyes terres / a on heu estat tants anys?
- Si us en porto unes joies, / no sé si us agradaran.
No són joies ni arracades, / ni perles ni diamants,
sinó una cinteta blava, / no l'han feta els cristians,
sinó un moro i una mora / que n'hi van estar set anys.
M'han dit que no la portéssiu / sinó tres vegades l'any:
per Pasqua i Cinquagesma / i l'altre per Sant Joan.

CANÇONS DE TRAGINERS

Els traginers de la sal

Recollida per Josep M. Vilarmau, pels volts de l'any 1928 (Obre del Cançoner Popular de Catalunya, núm. 50).

Cançó cantada per Josefa Serra Comellas (Pepeta de la Cortada), de Santa Maria de Merlès.

Els traginers, quan passen
per a baix el camí ral,
pel camí de Cardona
que van a cercar sal.

Si la senten com canta
no es cansen d'escoltar.
Si, si, *apar* la sirena
que canta dintre la mar.

Ara en festeja un altre
que fa de cisteller,
fa coves i cistelles
que l'aigua no s'hi té.

Ella es pensa casar-s'hi
tothom ho diu *aixís*
perquè li'n porta canyes
i vímets per teixir.

Voleu que us l'anomeni,
jo prou us diré el nom,
la terra *qu'ella* habita
és el Salt del Colom.

Ditxa de pare i mare
de germans i parents
dintre d'un tal llinatge
s'hi fa l'*hermós* clavell.

Cançó dels traginers

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, 1.1.5.101).

Cantada per Jaume Corcoi Portaveia, de Santa Eulàlia de Puig-oriol.

Jaume Corcoi Portaveia
1ª buladà de Puig-oriol

$\text{♩} = 63$
Lent i plany, vol

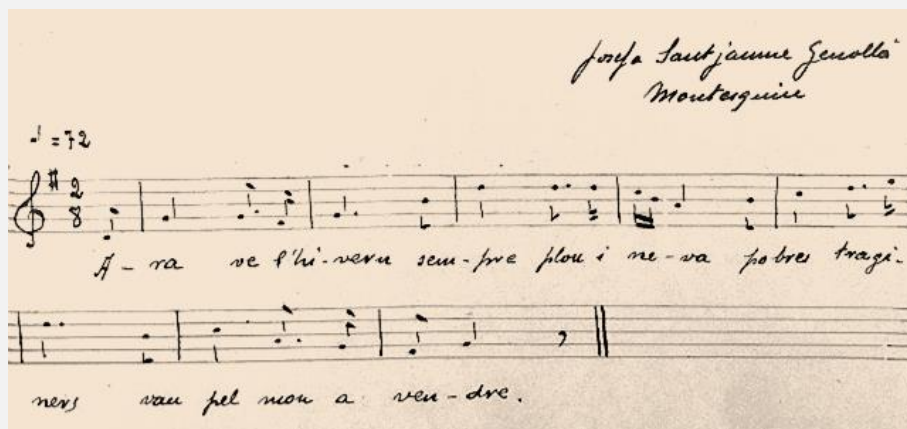
A - ra ve l'hivern sem-pre plou i ne - va po -
bres tra - gi - ners que pel món na - ve - guen po -
bres tra - gi - ners -

Ara ve l'hivern / sempre plou i neva,
pobres traginers / que pel món naveguen,
pobres traginers.
Porten cascavells / manteta i coberta,
porten davantal / per fer més fatxenda,
porten davantal.
Pengen morralets / l'Hostal de Tordera,
- Mestressa comptem / que anem de pressa,
que n'hem de passar / el riu de Tordera.
Matxos endavant / traginers *arrera*.
Correu-ne minyons / que el guiatge⁵ se'ns nega.
El del *plomai* blanc / l'aigua *ya* l'ofega.
Reclamen els sants / oi també la Verge,
la Verge de Bellmunt / que per patrona tenen.
La justícia ho ha vist / els ha anat a *penra*.
Els han agafat / i a la presó els menen
i els hi han lligat / amb unes grans cadenes.
A la mitja nit / gran *claretat* veuen,
la Mare de Déu / que els ha anat a veure,
les claus a la mà / com escarcellerà.
Presos han fugit / *ya* en passen la serra.
Dingú no ho veigué / sinó una donzella
que filava al torn / allí vora l'era.
N'aixecà un gran crit / - Ah, l'escarcellerà!
Presos n'han fugit / *ya* en passen la serra.
Moreu va davant / Jordi va *radera*.
Moreu s'ha girat / - Jordi no segueixes?
-No puc caminar / del pes de cadenes...

Els traginers

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, 1.1.7.35).

Cantada per Josefa Santjaume Genollà, de Montesquiu.

Ara ve l'hivern / sempre plou i neva,
pobres traginers / van pel món a vendre.
Matxos que menen / gasten gran fatxenda,
porten cascavells / manteta i coberta.
Han de passar un riu / l'Ebro s'anomena.
Al del *plomai* blanc / l'aigua se l'emmena.
La justícia ho sap / ya els ha anat a pendre.
Presos i lligats / a la presó els *tenquen*.
Reclamen els sants / que ells per patrons tenen,
Verge de Bellmunt / que els ajudi sempre.
A la mitja nit / gran claredat veuen,
Verge de Bellmunt / que els ha anat a veure,
les claus a les mans / com escarcellera.
Presos han fugit / per una espiera,
ningú no els ha vist / sinó una donzella,
que en prenia el sol / a vora d'una era.
Se'n va a Bellmunt / complir la promesa.
Quan varen ser allà / mossos* els esperen
se'n entren a dins / no els varen conèixer.
- Verge de Bellmunt / us venim a veure
deixem els grillons / cadenes i ferros,
siguin en memòria / de les nostres penes.

* Nota de Josep M. Vilarmau: mossos d'Esquadra.

El Ton renegaire

Josep M. Vilarmau, dins el llibre *Folklore del Lluçanès* (pàg. 136).

Cantada per Joan Casals Mir, de Santa Maria de Merlès.

54. El Ton renegaire Joan Casals Mir
Santa Maria de Merlès

$\text{♩} = 72$
Molt moderat

The musical score is written on three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. It contains the first line of the melody and the lyrics 'Si Vós m'a - ju - deu, oh! Ver - ge del Car - me, trau -'. The second staff continues the melody with the lyrics 'ré u - na can - çó del Ton re - ne - gai - re trau -'. The third staff concludes the piece with a triplet of eighth notes and the lyrics 'ré u - na can - çó.' The tempo is marked 'Molt moderat' with a quarter note equal to 72 beats.

Si Vós m'a - ju - deu, oh! Ver - ge del Car - me, trau -
ré u - na can - çó del Ton re - ne - gai - re trau -
ré u - na can - çó.

És una cançó d'un home "*malparlat, i a Déu flastonava glosant-ne renecs que ha après pel veïnatge: son pare se'n riu, sa mare plorava*". Aquí només recollim uns versos, ben bonics, que parlen de quan el Ton renegaire es fa traginer.

Si Vós m'ajudeu, / oh! Verge del Carme,
Trauré una cançó / del Ton renegaire.

...

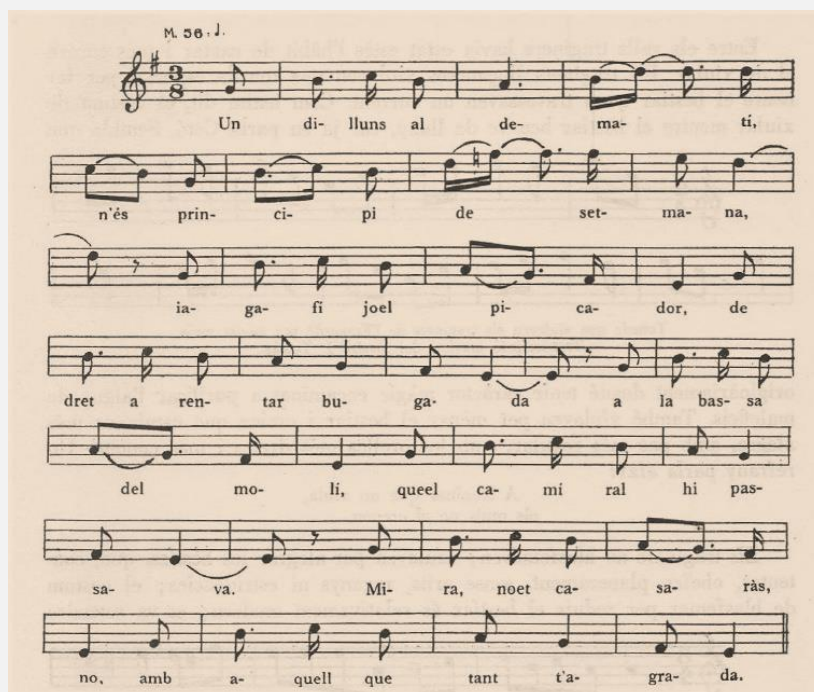
Ara és traginer / i va al Pla de Bages,
el fals traginer / ja en ve de muntanya,
els matxos davant / gronxant-ne les cargues,
movent picarols, / morisques i gales...

Cançó dels traginers⁶

Lletra recollida per Tomàs Raguer i Salvadopr Vilarrasa a la revista Scriptorium, 1928.

Cantada per Pere Fajuls, àlies Xerraviu, transcrita per mossèn Josep Maideu.

La mateixa cançó la van recollir Joan Amades amb partitura del mestre Joan Tomàs. (Costumari Català, Vol. IV, pàg. 269).

Un dilluns al dematí / n'és principi de setmana
i agafi jo'l picador / de dret a rentar bugada
a la bassa del molí / *que'l* camí ral hi passava.
Mira *no't* casaràs, no, / amb aquell que tan t'agrada.
Hi va passar el traginer, / quatre matxos que ell menava.
- Traginer, bon traginer / voleu que us renti les calces?
- I com me les rentareu / si aquí *no'n* tinc jo cap d'altres?
- Si vós jo te deixaré / unes faldilles d'*endiana*,
uns enagos de serrell / que peten a mitja cama.
Com no era la seva amor, / - A mi me les han rentades.
- Traginer, el bon traginer / voleu llogar una criada?
Com no era la seva amor / - *Ja'n* tinc una de llogada,
guanya tres duros al mes / *qu'és* una rica soldada.
- Jo m'hi llogaré per dos / *qu'és* mig duro la setmana.
Com no era la seva amor / a la bassa l'ha tirada,
i a la bassa del molí / *qu'el* camí ral hi passava.
La gent a mi m'està *diguent* / - Com menes els matxos magres?
- Això ho *fa'l* tan treballar, / dona'ls-hi tan poca grana,
ana'ls-hi tan a cavall / molts cops quan porten les cargues.
La vida dels traginers / és una vida molt magre,
les *auforges* clot de bast / amb el pa i les arengades
i la botella del vi / això que no faci falta.

Xiulades dels traginers del Lluçanès

Amades també ens diu que “Els traginers lluçanesos, que a bast de muls portaven a Madrid els draps obrats pels teixidors de llana, cada vegada que travessaven un corrent xiulaven a llur bestiar una tonada especial. La parèmia ens diu: Bé pots xiular, si l’ase no vol beure.”⁷ I continua dient “Entre els vells traginers havia estat estès l’hàbit de cantar i més encara el de xiular. Els traginers lluçanesos xiulaven una tonada especial per fer beure el bestiar quan travessaven un corrent. Com tenim dit, el costum de xiular mentre el bestiar beu ve de lluny, car ja en parla Cató. Sembla que originàriament degué tenir caràcter màgic encaminat a purificar l’aigua de maleficcis. També xiulaven per menar el bestiar i creien que caminava més alegre, amb pas més regular, amb les orelles més dretes i més content. Un refrany deia així:

A traginer que no xiula,
els muls no el creuen.

Els traginers no blasfemaven; xiulaven per alegrar les bèsties, que, contentes, obeïen planerament, sense crits, reganys ni estridències; el costum de blasfemar per reduir el bestiar és relativament modern; es va estendre amb l’ús de carros, que són més novells del que sembla. Els traginers d’aquells temps tenien per un rebaix tractar el bestiar a renecs i amb males paraules i grolleries.”⁸

Tonada que xiulaven els traginers de l'Empordà per menar muls.
Transcripció musical del mestre J. Tomàs.

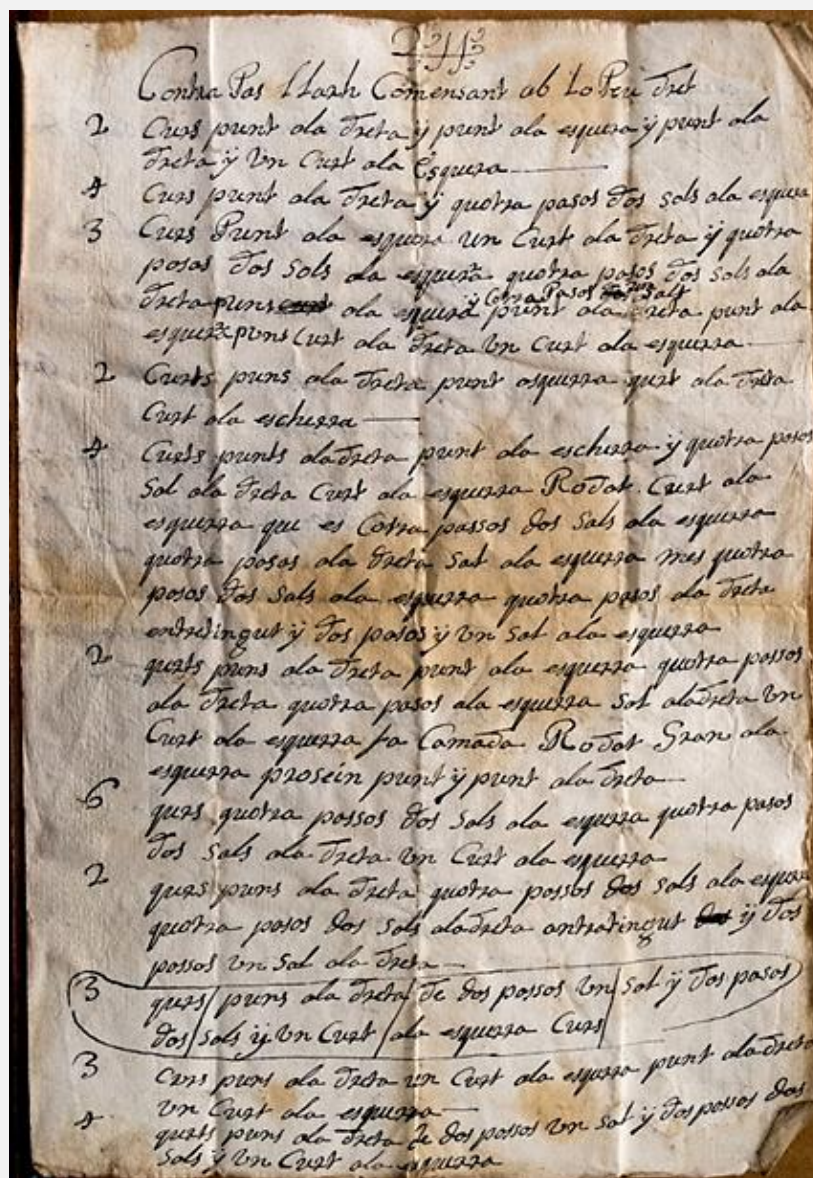
Tonada d'abeurar els muls que xiulaven els traginers empordanesos.
Transcripció musical del mestre J. Tomàs.

PARTITURES DEL BALL DEL CONTRAPÀS (Ordenades cronològicament)

Contrapàs de Borrassers, que ens parla dels passos del ball del contrapàs més antic trobat al Lluçanès i dels més antics de Catalunya (segurament del s. XVIII)

Document trobat a la carpeta d'interès familiar del mas Coma de Borrassers, pertanyent a l'antiga parròquia de Sant Cristòfol de Borrassers, municipi de Lluçà.

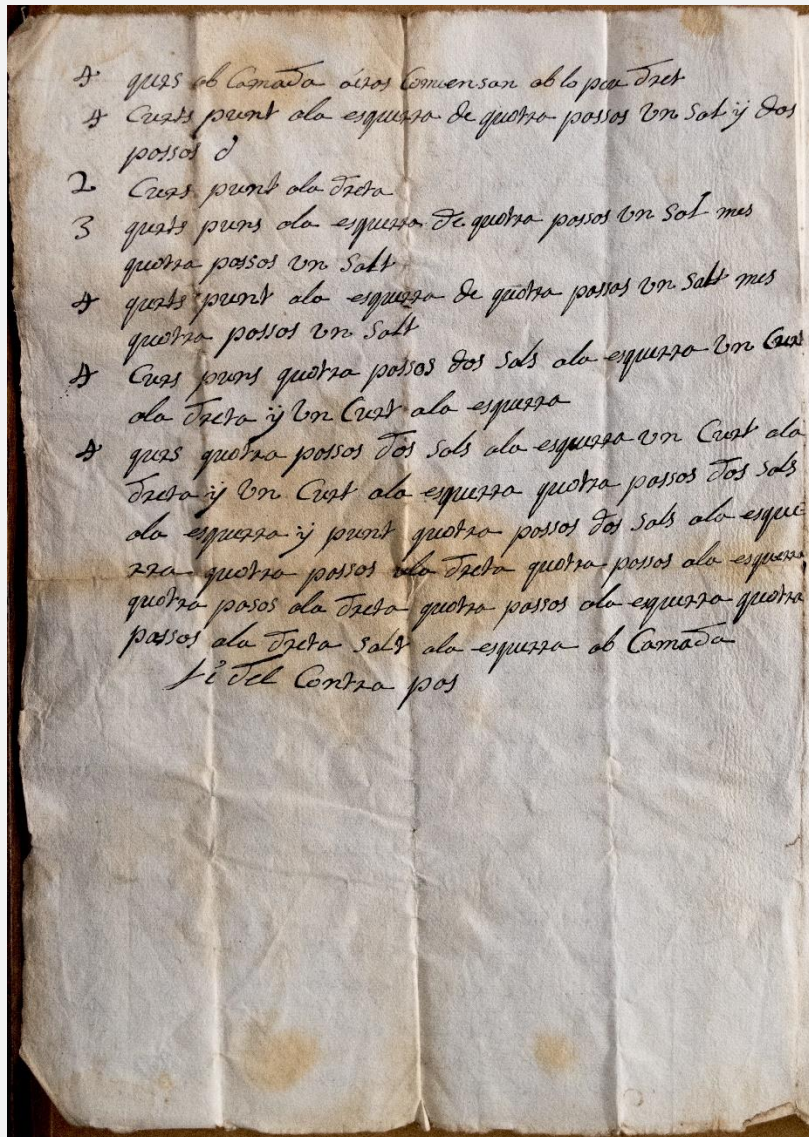
(Passos de ball. Contrapàs. Lluçà, Coma de Borrassers, Varis 42. 42.2 - ABEV).

"Contra Pas Llarh Comensant ab lo Peu dret

- 2 Curs punt a la dreta y punt a la esquerra y punt a la dreta y un curt a la esquerra ----
- 4 Curs punt a la dreta y quatra pasos dos sols a la esquerra
- 3 Curs Punt a la esquerra un curt a la dreta y quatra pasos dos sols a la esquerra quatra pasos dos sols a la dreta puns a la esquerra (y Cotra Pasos ~~des~~ un salt) punt a la dreta punt a la esquerra punt curt a la dreta un curt a la esquerra -----
- 2 Curts puns a la dreta punt asquerra qurt a la dreta curt a la escherra ----
- 4 Curts punts a la dreta punt a la escherra y quatra pasos sal a la dreta curt a la esquerra Rodat Curt a la esquerra que es Cotra passos dos sals a la esquerra quatra pasos a la dreta sal a la esquerra mes quatra pasos dos sals a la esquerra quatra pasos a la dreta entretingut y dos pasos y un sal a la esquerra

- 2 quatre puns a la dreta punt a la esquerra quotra passos a la dreta quotra passos a la esquerra
sal a la dreta un curt a la esquerra fa Camada Rodat Gran a la esquerra prosein punt y punt a la
dreta -----
- 6 qurs quotra passos dos sals a la esquerra quotra pasos dos sols a la dreta un curt a la esquerra
- 2 qurs puns a la dreta quotra passos dos sols a la esquerra quotra pasos dos sals a la dreta
antratingut y dos passos un sal a la dreta -----
- (3 qurs puns a la dreta de dos passos un sal y dos pasos dos sals y un curt a la esquerra curt)
- 3 curs puns a la dreta un curt a la esquerra punt a la dreta un curt a la esquerra -----
- 4 qurts puns a la dreta de dos passos un sal y dos passos dos sals y un curt a la esquerra

- 4 qurs ab Camada airós Comensan ab lo peu dret
- 4 Curts punt a la esquerra de quotra passos un sol y dos passos
- 2 Curs punt a la dreta
- 3 qurts puns a la esquerra de quotra passos un salt mes quotra passos un salt
- 4 qurts punt a la esquerra de quotra passos un salt mes quotra passos un salt
- 4 curs puns quotra passos dos sals a la esquerra un curt a la dreta y un curt a la esquerra
- 4 qurs quotra passos dos sals a la esquerra un curt a la dreta y un curt a la esquerra quotra passos
dos sals a la esquerra y punt quotra passos dos sals a la esquerra quotra passos a la dreta
quotra passos a la esquerra quatre passos a la dreta quotra passos a la esquerra quotra passos
a la dreta salt a la esquerra ab Camada
- Fi del Contra pas"

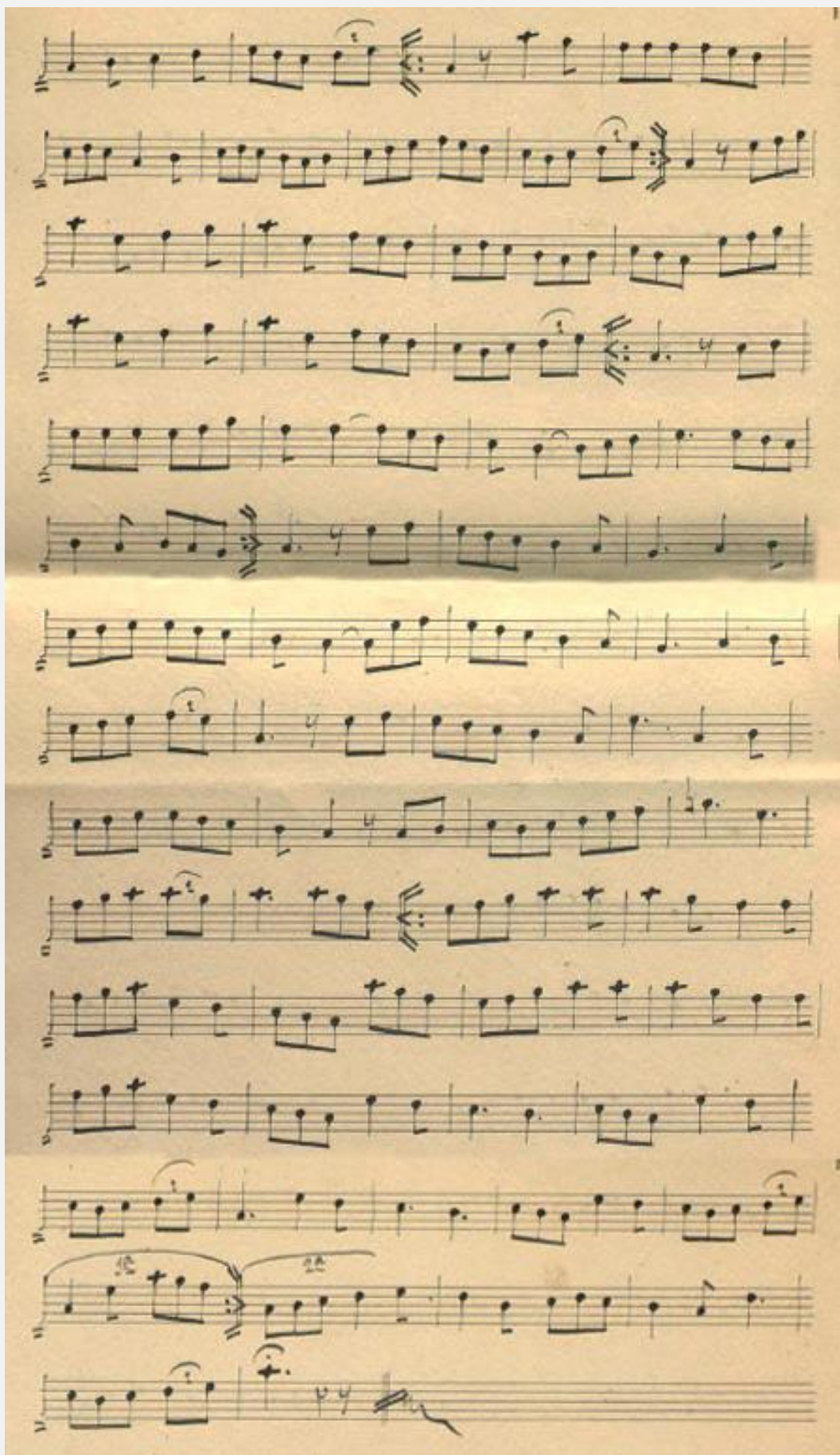
Contrapàs de Prats de Lluçanès (s. XIX)

Recollides per Joan Tomàs i Joan Amades l'any 1931 en la missió al Lluçanès, transcrites per Mn. Andreu Antich el 23/8/1931 (Obra del Cançoner Popular de Catalunya).

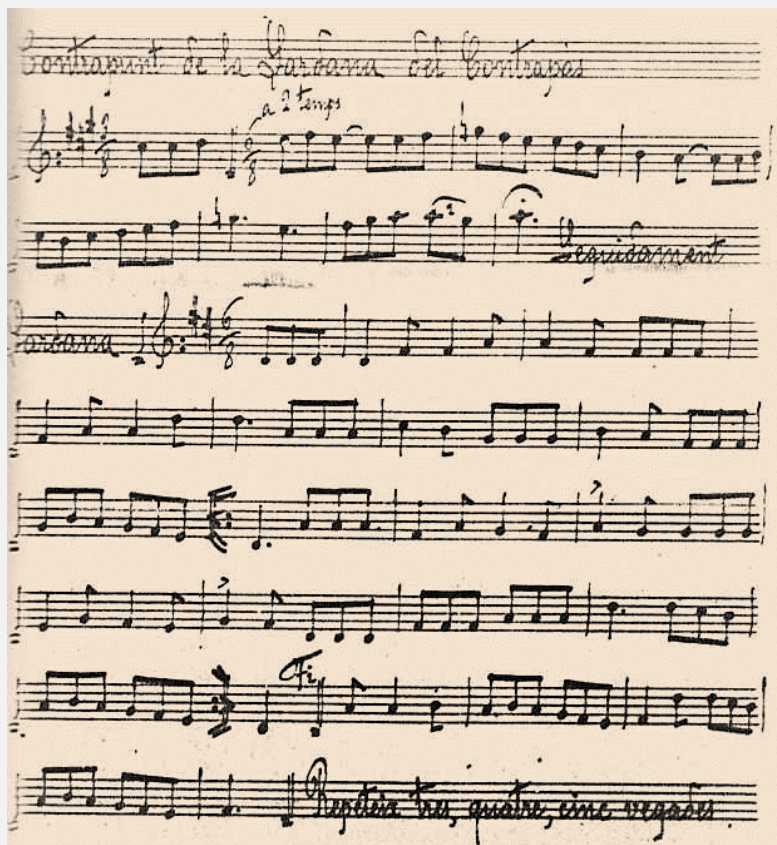
No consta el nom de qui les va transcriure mossèn Antich.

La melodia d'aquest Contrapàs i les dues melodies següents del Contrapunt de la Sardana, d'abans de 1880 i de l'any 1880, són semblants a les que es toquen avui.

The image shows two pages of handwritten musical notation on aged paper. The title 'Contrapàs de Prats de Lluçanès' is written in cursive at the top of the first page. The notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 6/8. The first page is numbered '185' in the top right corner. The second page is numbered '186' in the top right corner. The music consists of a single melodic line with various note values, rests, and bar lines. The handwriting is elegant and typical of early 20th-century musical notation.

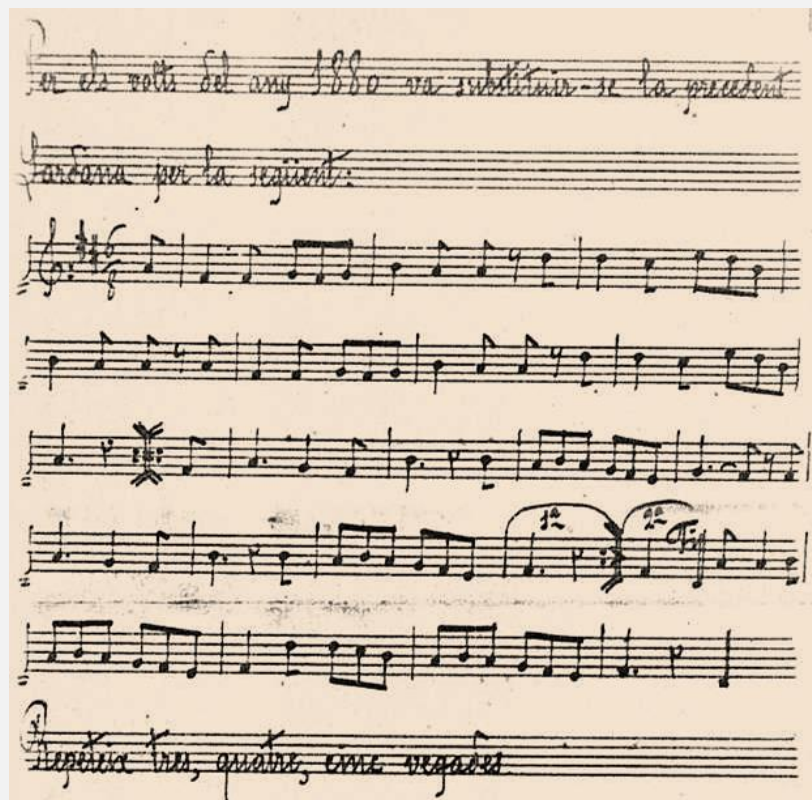

Contrapunt de la sardana del Contrapàs, d'abans de 1880

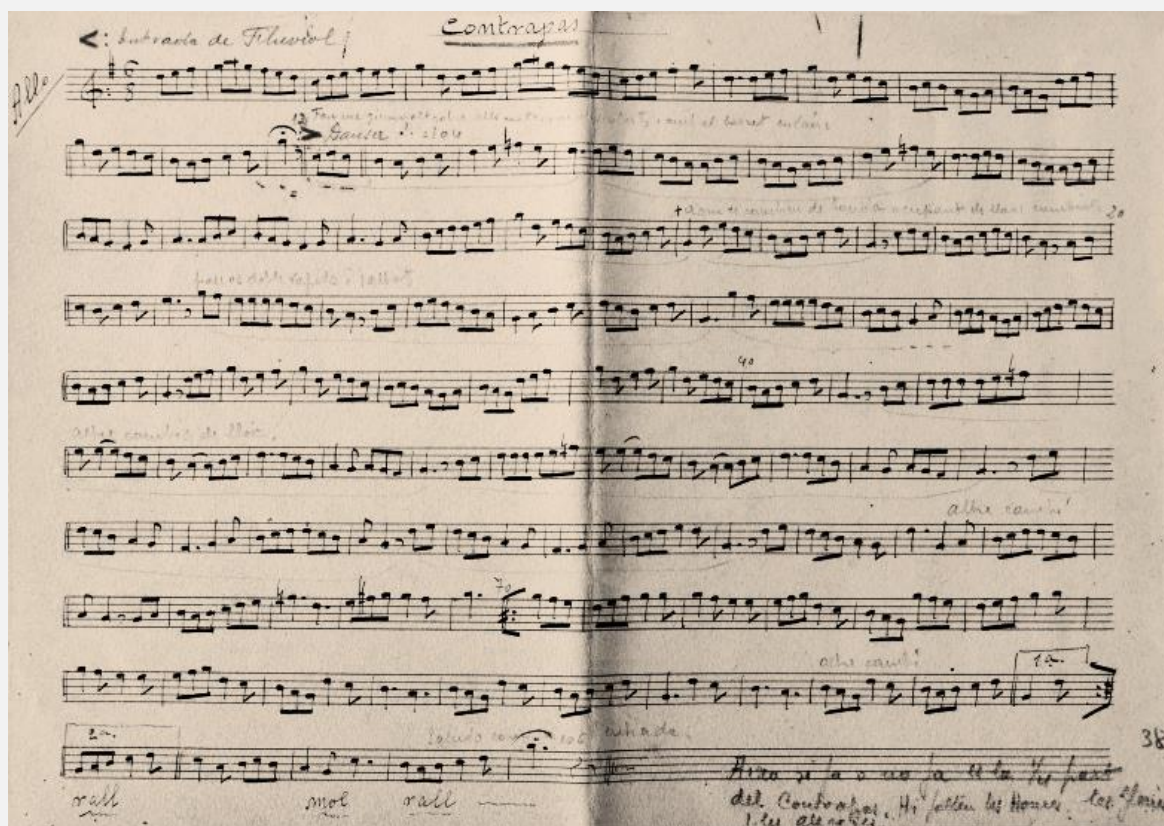
Contrapunt de la sardana del Contrapàs (1880)

"Pels volts del any 1880 va substituir-se la precedent Sardana per la següent"

Partitura del Contrapàs de Prats de Lluçanès, anys 1930.

Recollida per Josep M. Vilarmau (1928 – 1947) (DGCPA, Arxiu Vilarmau. Quadern 1.2.64).

Quan en Vilarmau ens parla de la festa dels Elois, ens remet a un recull de dues partitures on va transcriure la melodia del Contrapàs de Prats de Lluçanès. Al llarg del pentagrama hi ha una colla d'escrits que anota mentre va avançant la melodia.

Sembla que és una partitura per ser tocada amb flabiol, que deuria ser l'instrument que servia per tocar el Contrapàs de Prats de Lluçanès en un primer moment, a l'igual com tantes altres danses d'abans del segle XX.

A la partitura hi ha escrit: **"Entrada de Flaviol"** i segueixen més anotacions.

La primera diu **"Fan un giravolt sobre ells mateixos... i amb el barret enlaire"**.

La segona **"Aquí es cambien de banda ocupant els llocs canviats"**.

La tercera **"passos dobles ràpids i saltats"**.

La quarta **"altre cambi de lloc"**.

La cinquena **"altre cambi"**.

La sisena **"altre cambi"**.

La setena **"altre cambi"**.

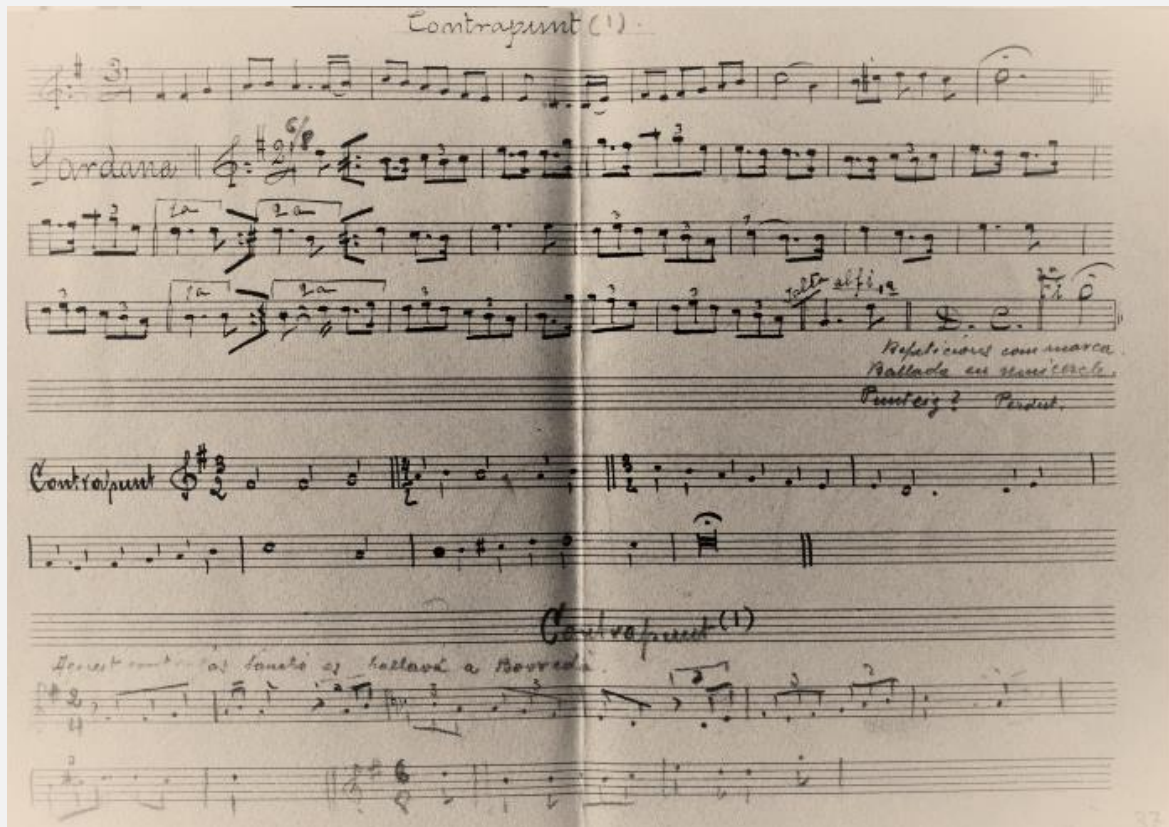
La vuitena **"Saludo com l'entrada"**

Al final hi ha una altra anotació que posa **"Això si fa o no fa és la 1/4 part del Contrapàs. Hi falten les dances?, les ??? i les alegries?"**

Tres partitures de Contrapunt i una Sardana, anys 1930.

Recollida per Josep M. Vilarmau (DGCPA, Arxiu Vilarmau. Quadern 1.2.63).

Al costat de la partitura del Contrapàs anterior, s'hi ha trobat la següent partitura amb tres tonades de Contrapunt i una Sardana..

La primera és una tonada de Contrapunt, molt curta.

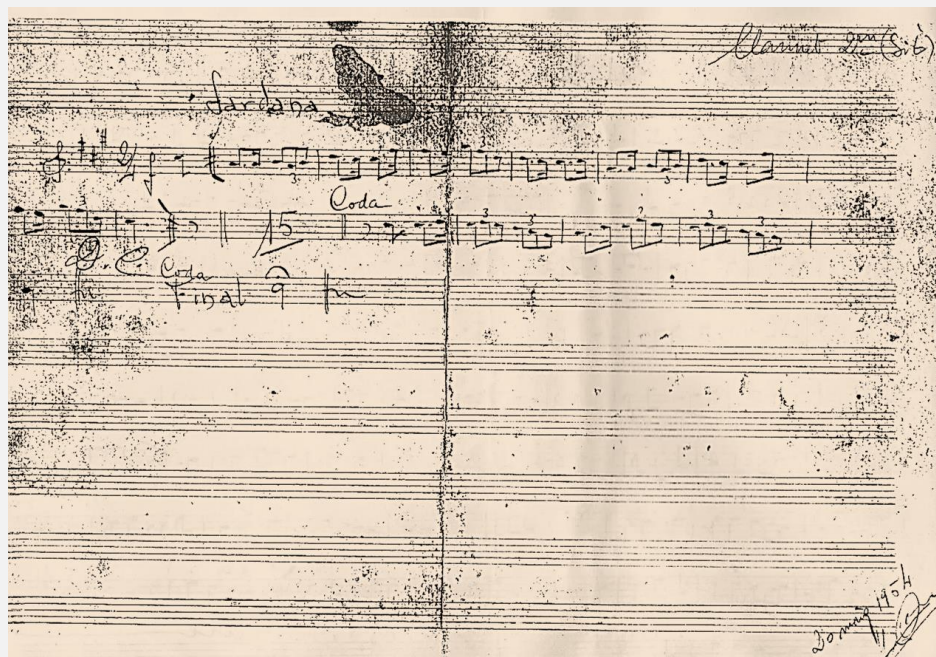
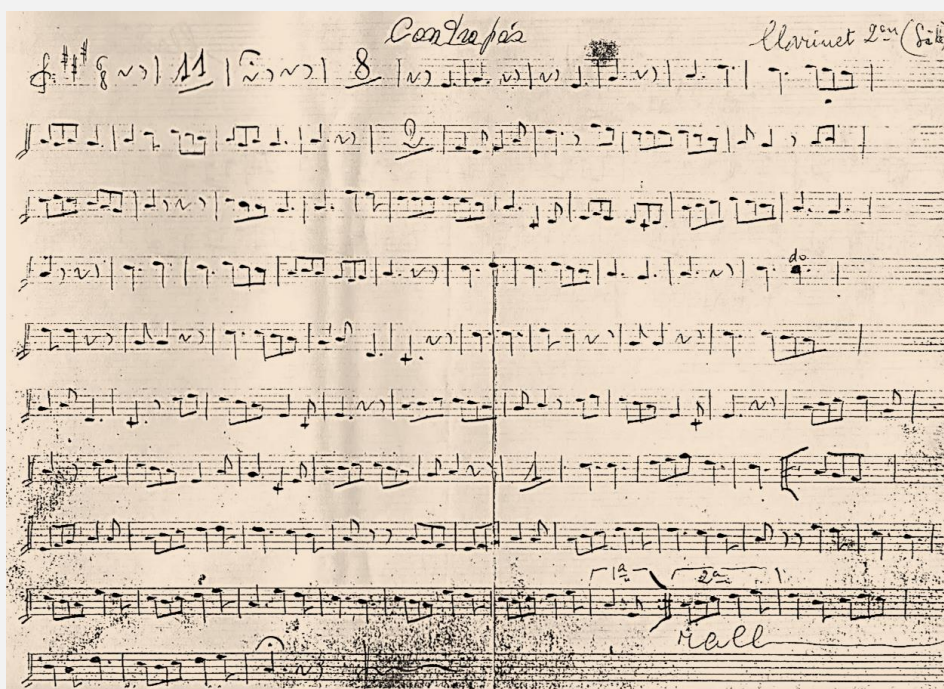
La segona és una sardana, amb una nota del mateix Vilarmau que diu: **“Repeticions com marca. Ballada en semicercle. Punteig? Perdut”**

La tercera és un Contrapunt.

La quarta és un altre Contrapunt, amb una nota de Vilarmau que diu: **“Aquest contrapàs també es ballava a Borredà”**.

Contrapàs dels traginers i Contrapàs del poble

A l'Ajuntament de Prats de Lluçanès es conserven unes còpies de les partitures dels dos balls del Contrapàs que es ballen actualment. Són unes partitures harmonitzades per a instruments de cobla i en la corresponent al clarinet segon hi ha la data del 20 de maig de 1954, amb la signatura de Josep Cirera i Armengol, director de l'orquestra pradenca La Lira, que durant molts anys havia participat dirigint el Contrapàs i la Trencadansa de Prats de Lluçanès. És possible que aquestes partitures fossin còpies d'algunes de més antigues. Actualment es fan servir les partitures transcrits per Valentí Soler i Vilalta, atès que les originals tenen una certa dificultat per poder-se llegir còmodament i són interpretades cada any pel Grup Orquestral de Prats de Lluçanès.

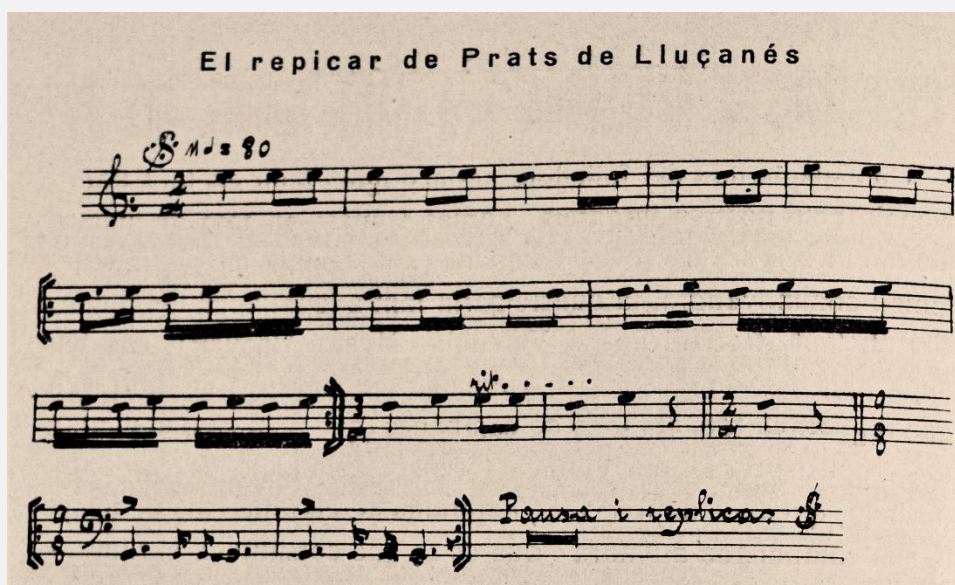

El repicar de Prats de Lluçanès

Recollit per Joaquim Pecanins del campaner de Prats de Lluçanès (Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca del Bages, núm. 72, 1918).

Durant molts anys i ara ja fa molts anys, hi havia el costum d'escoltar les campanes de cada poble o ciutat. El seu so ens avisava dels esdeveniments que hi passaven, ja fos per convocar a missa, per preparar-nos per a la festa d'un sant patró a la seva vigília, per cridar a sometent, a tocar foc, bateig, difunts, o a bon temps... Els seus sons han estat habituals en moltes generacions. Aleshores el metall de les diverses campanes, la grossa, la mitjana i la petita, ens avisaven en moments de joia, de perill i de tristesa i si hi paréssim l'orella hi descobriríem sons i ritmes característics que només el campaner del poble n'era l'expert.

Aquí ens ha semblat escaient de transcriure el text i la partitura d' *El repicar de Prats de Lluçanès*, recollida per Joaquim Pecanins. En aquest cas, fent volar la imaginació, ens podem preparar pel repic de campanes que es deuria fer per la vigília de Sant Joan, ara fa molts anys.

Pecanins ens explica que *"La transcripció d'aquest toc de campanes és tal com l'executava el Campaner de Prats fins l'any 1900. L'actual Campaner el toca si fa o no fa, fent sonar el re i el mi del setè compàs simultàniament, però amb el mateix ritme. Abans de tocar la Vicenta (la grossa) o sia el sol, hi fa un calderó, ad libitum per la llargada. La campana xica un dia es va esquerdar, i no podeu figurar-vos la tristesa que en els pradencs ens produïa sentir la campana xica esquerpada! Semblava que'ns haviem canviat de poble; i no poguent resistir aquesta mena de plany, se feu fondre de nou, i avui ja torna a sonar amb el meteix drinc d'abans."*

¹ SAGUER GAVALDÀ, Eulàlia. <https://aboriginemag.com/la-mortal-dansa-den-joan-petit/> (8/3/2022).

“Ens hem de situar al segle XVII a Occitània, en plena crisi social causada per diversos elements com la fam, la pressió fiscal... El poble, per combatre aquesta situació, es revoltà en el que es coneixen com les Revoltes dels Crocants... i així arribem el juny de 1643 a Vilafranca de Roergue en què va participar el nostre Joan Petit: un cirurgià nascut a Montpesat de Carcin. Ell i dos homes més, Lafourque i Brasc, van liderar la revolta... A finals de setembre de 1643, Joan Petit fou arrestat... a l'octubre del mateix any, Joan Petit és torturat a la roda, les seva casa cremada i altres líders són penjats.” La roda és un aparell de tortura on la persona era lligada per braços i cames a una creu d'aspa i allà li eren fragmentats parts del seu cos, deixant-la morir lentament.

FUSTER GÓMEZ, Maria. <https://www.lamira.cat/persones/1033/per-que-balla-en-ian-petit> (8/3/2022).

Sobre si és Jan o Joan, Jaume Ayats és contundent en aquest punt: *“No és en Joan, és en Jan”*.

² Enfiloseta o filoseta: Filosa petita. Nena que feia servir la filosa.

³ TOMÀS, Joan. Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials, Vol. XIX.

*“Aquest ballet l'acostumaven a ballar les nits d'hivern que la gent estava de broma, acabant el treball d'esclofollar blat de moro. Mentre cantaven la cançó es donaven les mans fent sardana. Immediatament (de cantada l'estrofa) posaven tots alhora un peu endavant (el dret) donant un bon cop a terra dient a plena veu **un pie!**...”* Es tornava a cantar l'estrofa i continuaven amb **un pué! Otro pué!** I així la resta...

⁴ PECANINS, Joaquim. *Els fadrins de Prats*. Butlletí de l'Orfeó Català, juliol 1915. (pàg. 205).

Algunes cançons d'aquest petit recull ens parlen de fadrins i donzelles i la lletra d'*Els fadrins de Prats* fa referència al passeig que uns i altres fan pels voltants de Prats de Lluçanès. A tot arreu els fadrins i donzelles formaven part de confraries, essent presents en moltes festes patronals i també en les de Sant Joan o de Sant Eloi i hem considerat escaient de donar-la a conèixer.

⁵ Nota de Vilarmau: *“Es dona el nom de guiatge al matxo que els traginers portaven davant de la caravana de cavalleries que manava un sol traginer. Tots els altres animals anaven lligats amb el ronsal, l'un a la cua de l'altre. El guiatge anava més ben guarnit i més ben enflocat que els altres matxos. En els guarniments hi portava plomalls, mirallets i una mena de borles que amb els moviments de la marxa dansaven constantment. Per això rebien el nom de bellugons”*.

⁶ Aquí hem transcrit literalment la lletra que Tomàs Raguer i Salvador Vilarrasa van publicar a la revista *Scriptorium* l'any 1928.

Joan Amades i Joan Tomàs la van recollir i publicar al *Costumari Català*, Vol IV (pàg. 269 i 270).

Amades ens explica que *“Quan l'ofici de traginer estava en el seu apogeu, per les viles de muntanya, on tanta importància havia assolit, el dia d'avui (25 de juny) i els més immediats havia estat costum cantar la Cançó dels traginers per part de les fadrines casadores i de les dones de sa casa, que solien cantar tot feinejant. En passar pels carrers de les poblacions d'alta muntanya, a cada pas hom sentia aquesta gaia cançó.”*

PUJOL, Francesc i AMADES, Joan. *Diccionari de la dansa, dels entremesos i dels instruments de música i sonadors*, Cançoner Popular de Catalunya, Vol. I, Barcelona 1936. (pàg. 394).

Al Pallars, hi havia el Ball del Proveïdor, nom donat a un dels balls de cortesia, generalment el darrer, *“el qual era dedicat al traginer que gratuïtament havia portat amb la seva atzembla (animal de càrrega) el vi i la farina per a fer les coques que s'havien de repartir durant la festa; vi i coques comprats a la vila més pròxima. En agraïment a la gentilesa del traginer proveïdor, el poble li dedicava una dansa que només podia ballar ell i la balladora que escollia.*

⁷ AMADES, Joan. *Costumari Català*, Vol I (pàg. 306).

⁸ AMADES, Joan. *Costumari Català*, Vol. IV (pàg. 270).